

PEDAGOGIK NAZARIY BILIMLARNI OSHIRUVCHI FANLAR UCHUN TABALALARGA MUSTAQIL TA'LIM TOPSHIRIQLARI TUZISH USULLARI

Dilshod Sobirov

orcid id: 0009-0007-7110-8456

e-mail: dilshodbeksobirov175@gmail.com

Pedagogika kafedrası o'qituvchisi Toshkent amaliy fanlar universiteti,

Gavhar ko'chasi 1-uy, Tashkent 100149, O'zbekiston

e-mail: elyor.saitov@yandex.ru

<https://doi.org/10.5281/zenodo.14881799>

Annotatsiya. Maqolada pedagogik nazariy bilimlarni oshiruvchi fanlar uchun mustaqil ta'lim topshiriqlari tuzish usullari va pedagogik nazariy fanlar, ilm-fan va texnologiyaning asosiy tamoyillarini o'rgatish orqali, o'quvchilarni mantiqiy fikrlash, tahlil qilish va ilmiy izlanishlar olib borishga doir fikrlar bayon qilingan.

Kalit so'zlar: pedagogika, oliy ta'lim, tizim, pedagogik nazariy fanlar, mustaqil ta'lim, topshiriqlar tuzish, didaktika, metodika, kompetensiya metodlar, motivatsiya.

Pedagogik nazariy fanlar, ilm-fan va texnologiyaning asosiy tamoyillarini o'rgatish bilan birga, o'quvchilarni mantiqiy fikrlash, tahlil qilish va ilmiy izlanishlar olib borishga tayyorlaydi. Ushbu fanlarda mustaqil ta'lim topshiriqlari o'quvchilarga nazariy bilimlarni amaliyotda qo'llash imkonini yaratadi. Mustaqil ta'lim topshiriqlari o'quvchilarning o'z-o'zini rivojlantirishini ta'minlab, ularning intellektual va ijodiy salohiyatini oshiradi.

Maqolaning maqsadi pedagogik nazariy bilimlarni oshiruvchi fanlar uchun mustaqil ta'lim topshiriqlarini tuzishning samarali usullarini tahlil qilishdir. Shuningdek, bunday topshiriqlarning o'quv jarayonidagi o'rni, ahamiyati va ularni tashkil etish metodikasini ko'rib chiqishdir. Maqolada pedagogik nazariy bilimlarni oshiruvchi fanlar uchun mustaqil ta'lim topshiriqlarini tuzish usullarini o'rganish uchun metodik yondashuvlar, pedagogik va psixologik aspektlar tahlil qilindi.

Tadqiqotda quyidagi metodlar ishlatildi:

Nazariy tahlil: Pedagogik fanlar, ularning ta'limdagi o'rni va metodologiyasi, shuningdek mustaqil ta'lim topshiriqlarining ahamiyatiga oid ilmiy adabiyotlar tahlil qilindi.

Amaliy tajriba: Turli ta'lim muassasalarida pedagogik nazariy fanlar o'qituvchilari bilan suhbatlar va so'rovlar o'tkazildi.

Eksperiment: Mustaqil ta'lim topshiriqlari turli fanlarda qo'llanilib, ularning samaradorligi, o'quvchilarning natijalari tahlil qilindi.

Bundan tashqari, o'quvchilarning fikrlash darajasi va bilim olishdagi faoliyatini baholashda aniq mezonlar belgilandi. Tadqiqot natijalari shuni ko'rsatdiki, pedagogik nazariy bilimlarni oshiruvchi fanlar uchun mustaqil ta'lim topshiriqlari o'quvchilarning bilimlarini chuqurlashtirish, mantiqiy fikrlash va tahlil qilish ko'nikmalarini rivojlantirishda muhim rol o'ynaydi.

Asosiy natijalar quyidagicha:

- Nazariy va amaliy bilimlarning uyg'unligi: Mustaqil ta'lim topshiriqlari o'quvchilarga o'rgangan nazariy bilimlarini amaliy vaziyatlarda qo'llash imkonini yaratadi. Bu metod o'quvchilarning fikrini kengaytirib, ularga nazariy bilimlarni real hayotdagi muammolar bilan bog'lashga yordam beradi.
- Ijodiy va tahliliy fikrlashni rivojlantirish: Mustaqil ta'lim topshiriqlari o'quvchilarni mantiqiy fikrlashga, tahlil qilishga va yangi g'oyalar ishlab chiqishga rag'batlantiradi. Ular o'z bilimlarini amaliyotga tadbiq etishda ijodiy yondashuvni o'rganadilar.
- Motivatsiya va faollik: Mustaqil ishlash orqali o'quvchilarda ta'limga bo'lgan motivatsiya oshadi, ular o'z bilimlarini mustaqil ravishda baholashni o'rganadilar. Shuningdek, o'quvchilarda mustaqillik hissi shakllanadi, bu esa kelajakda ularning ilmiy faoliyatiga ijobiy ta'sir qiladi.

- O'qituvchilarning metodik yondashuvlari: O'qituvchilar tomonidan mustaqil ta'lim topshiriqlarini tuzishda individual yondashuvlar qo'llanildi. Bu o'quvchilarning ehtiyojlari va bilim darajasiga mos ravishda topshiriqlarni moslashtirish imkonini berdi.

Tadqiqot natijalari pedagogik nazariy bilimlarni oshiruvchi fanlarda mustaqil ta'lim topshiriqlaridan foydalanishning samarali ekanligini tasdiqladi. Bunday topshiriqlar nafaqat bilimlarni mustahkamlash, balki o'quvchilarning analitik va ijodiy salohiyatini oshirishda ham katta ahamiyatga ega.

Mustaqil ta'lim ikki turga bo'ladi:

I. Talabaning bevosita o'zi tomonidan (mobil qurilmasi orqali) amalga oshiriladigan mustaqil ish turlari:

1. Dars mashg'ulotiga tayyorlanish
2. Axborot izlash.
3. Forum
4. Test yechish.
5. Nazorat ishiga tayyorlanish.

II. An'anaviy shakldagi o'qituvchi rahbarligidagi talabaning mustaqil ishi: referat, kurs ishi, kurs loyihasi, amaliyot hisoboti, ilmiy tezis va maqolalar chop etish, bitiruv ishi, magistrlik dissertatsiyasi, ilmiy izlanuvchiga rahbarlik, tayanch doktorantga rahbarlik va h.k.

Mustaqil ish soatlarini o'tkazishga oldindan ko'rsatma berish lozim. Mustaqil ta'lim va o'quv topshiriq ishlari talaba tomonidan bajariladigan fan dasturida belgilash samarali natijalarni beradi, qanday shaklda, qancha so'zdan iborat bo'lishi, individual tarzda yoki jamoaviy va boshqalar.

Mustaqil ta'lim topshiriqlari quyidagi jihatlarida o'quvchilarni rivojlantiradi:

1. Fikrni chuqurlashtirish: Mustaqil ta'lim topshiriqlari o'quvchilarga murakkab masalalarni hal qilishda erkin fikrlashni talab qiladi. Bu jarayon, o'quvchilarning mantiqiy fikrlash va tahliliy ko'nikmalarini shakllantirishga yordam beradi.

2. Ko'nikmalarni mustahkamlash: Mustaqil ishlash o'quvchilarga ko'nikmalarni mustahkamlash imkoniyatini beradi. Nazariy bilimlarni mustaqil ravishda ishlash va baholash, o'quvchining o'z-o'zini o'rganish qobiliyatini oshiradi.

3. O'qituvchilarning roli: O'qituvchining metodik yondashuvi va topshiriqlarni tuzishdagi ishtiroki pedagogik fanlarning o'qitilish sifatini sezilarli darajada yaxshilaydi. O'qituvchilar topshiriqlarni turli darajada murakkablashtirishi, o'quvchilarga individual yondashuvlar yaratishi lozim.

Biroq, mustaqil ta'lim topshiriqlarini samarali tashkil etishda ba'zi muammolar ham mavjud. O'quvchilarning motivatsiya darajasi, vaqtni boshqarishdagi muammolar va topshiriqlarni bajarishdagi noaniqliklar o'qituvchidan qo'shimcha e'tibor talab qiladi. Shuningdek, topshiriqlarni individual ehtiyojlarga moslashtirishda ham ayrim qiyinchiliklar paydo bo'lishi mumkin. Shu sababli, o'qituvchilarning pedagogik ko'nikmalarini doimiy ravishda takomillashtirish zarur.

Pedagogik nazariy fanlar uchun mustaqil ta'lim topshiriqlari o'quvchilarning ilmiy va amaliy salohiyatini rivojlantirishda muhim rol o'ynaydi. Ular nafaqat nazariy bilimlarni mustahkamlash, balki mantiqiy, analitik va ijodiy fikrlashni rivojlantirishda ham samarali vosita hisoblanadi.

Mustaqil ta'lim topshiriqlarini tuzishning samarali usullari o'quvchilarning o'z-o'zini rivojlantirishini ta'minlab, ularning ta'limga bo'lgan motivatsiyasini oshiradi. Shuningdek, o'qituvchilar tomonidan topshiriqlarni individual yondashuvda tayyorlash va samarali baholash tizimlarini joriy etish zarur. Kelajakda bunday topshiriqlarning tashkil etilishi va baholash tizimining yanada takomillashuvi pedagogik fanlar o'qitilishining sifatini oshiradi.

Foydalanilgan adabiyotlar:

1. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining Farmoni. O'zbekiston Respublikasini yanada rivojlantirish bo'yicha Harakatlar strategiyasi to'g'risida. 2017 yil 7 fevral. PF4947-son.

2. Djon Dyui. Obshestvo i yego problemi John Dewey. The Public and its Problems. Denver, 1927. / Dj. Dyui. Obshestvo i yego problemi. —Perevod s angliyskogo: I. I. Myurberg, A. B. Tolstov, Ye. N. Kosilova. —M., 2002.
3. Skatkin M.N. Problemi sovremennoy didaktiki. -M.: Pedagogika, 1984. –108.
4. Rubenshteyn S.L. Problemi obshey psixologii. -M.: Pedagogika, 1976. -416 s.
5. Leontev A.N. Problemi razvitiya psixiki. –M.: Pedagogika, 1972. -576 s
6. Ponomarev Ya.A. Psixologiya tvorchestva i pedagogika, 1976. -280 s
7. O'zbekiston milliy ensiklopediyasi. 8-tom. –T., 2004. 270 –bet
8. Bordovskaya N., Reyan A. Pedagogika. –Sankt-Peterburg, 2001. –S.32
9. M.E.Axmedova va boshqalar. Pedagogik mahorat va tibbiy pedagogikaning kasbiy kompetentligi. O'quv-uslubiy qo'llanma T.: "Tibbiyot nashriyoti matbaa uyi MCHJ, 2021- 62-63b.
10. Vigotskiy L.S.Pedagogicheskaya psixologiya/ Pod.red.V.V.Davidova, M.: Pedagogika, 1991-480s.
11. Markova A.K. Psixologiya usvoeniya yazika kak sredstva obsheniya -M.: Pedagogika, 1974.–239 s.
12. Muslimov N.A. Kasb ta'limi o'qituvchisini kasbiy shakllantirishning nazariy metodik asoslari. Diss. ... ped. fan. dokt. –T.: 2007. –315 b
13. Shaydur I.A. Organizatsiya samostoyatelnoy rabotiy studentov pedagogicheskix universitetov na osnove individualno orientirovannogo podxoda: avtoref. dis. na soiskanie uchenoy stepeni 264 kand. ped. nauk: spetsialnost 13.00.04»teoriya i metodika professionalnogo obrazovaniya "/I. A. Shaydur. - K., 2003.-21 s